

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lugduni, M.DC.LI.**

§. 2. De Habitibus intellectus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

de habitibus voluntatis, & in hoc de aliarum potentialium habitibus dicam.

§. I.

De potentiis materialibus.

2 **S**otus, Gabriel, & Ocham apud Soar disp. 44. sect. 2. n. 2. exiuntant dari habitum in potentia locomotiva. Quia experimur visum, & exercitio facilius hominem currere, & saltare, citharamque motu digitorum pullare. Hæc ratio nullus est momenti, hæc enim facilitas potest consistere, vt docet idem Soar ibid. n. 5. in habitu voluntatis, quo facilius voluntas has actiones potentis externis imperat. Deinde ex dispositione passiva membrorum, quæ vltu magis expeditur, non per qualitatem aliquam productam; sed per maiorem, vel minorem nexum, quem habent in ordine ad coniunctionem localem quæ fieri potest per attritionem aliquarum partium, vel indurationem eorum, quæ non causatur tantus dolor mutua eorum collisione.

3 Dicendum est, in potentia locomotiva nullum habitum reperiri. Ita Soar n. 2. cum D. Thoma & aliis. Quod probatur, quia potentia locomotiva est potentia necessaria, absque vlla indifferentia suos actus eliciens; potentia autem necessaria non potest habere habitus. Cum enim semper producat, non potest habitus illam inclinare ad productionem actuum. Per se enim est determinata, ad producendum omne id, quod potest; potentia autem determinata per suam essentiam non potest inclinari ad id, ad quod est iam determinata. Nullam enim efficaciam potest habere, neque vllum effectum potest prestare habitus ex se inclinans respectu potentie non tantum inclinaret, sed etiam determinaret.

4 Dicendum est secundo, sensus externos non posse habere habitum acquisitum propter eandem rationem. Quotiescumque enim potentia externa est potens, per speciem actum producere, illum in quantum potest producit, ad cuius productionem potentia ex se intrinsecam inclinationem habet.

5 Obicit Arriaga: habitum posse, potentiam necessariam adiuuare, vt facilius, hoc est, minori conatu effectum producat, ac proinde rectam non esse hanc ratiocinationem, *est potentia necessaria: ergo non est capax habitus.* Hæc obiectio nihil præstat. Quia effectus habitus non est tantum adiuuare potentiam, vt minori conatu effectum producat; sed illam inclinare, ad effectum producendum, illamque alligere, vt effectum producat. Hoc enim est munus habitus, non vt effectus minori conatu producat, quia hoc prouenit ex maiori virtute agentis, & ex multitudine agentium, est eiisdem ordinis: Duo enim homines minori conatu portant lapidem coniuncti, quam vnus eorundem lapidem portaret.

6 Ex hoc infertur: nullum sensum externum indigere habitibus, neque illos habere posse ad productionem suarum sensationum, quas ita elicit, vt non possit, semel in actu primo ad illas constitutus eas non elicere.

7 Infertur similiter, in sensu interno, neque in appetitu brutorum non dari habitus distinctos ab speciebus impressis, & phantasmatis: ita Soar sect. 3. n. 3. Ratio est. Quia sensationes internæ necessariò producuntur à sensu interno speciebus instructo, quæ sensationes internæ, seu phantasmata determinant actus appetitus. Quia bruta in omnibus suis actionibus determinantur ad vnum ex vi obiectorum, pro vt illis representatur.

8 Obicit: In brutis experimur facilitatem acquisitam ad aliquos actus. Saep enim repetito exercitio alicuius motus, quem difficile præstabant, illum postea facile exercent, quam facilitatem non acquirunt in externis sensibus: ergo præter species dantur in sensu brutorum aliqui habitus. Respondeo bruta facilitatem acquirere ad illa, quæ saepe exercere: Quia exercitio præterito species retinent in sensu interno, quibus obiectum præteritum melius agnoscunt, & facilius appetunt, quod fit sine aliis habitibus: in sensibus autem externis hanc facilitatem non acquirunt, quia in illis nullæ remanent species præteritorum actuum.

9 De hominis cogitativa aliter philosophatur Soar n. 6. exiuntant enim dari in hac habitum distinctum ab speciebus dantem facilitatem, & inclinantem potentiam, ad operandum. Quia hominis cogitativa non est ita simpliciter determinata ad vnum sicut phantasia bruta, quia potest ex

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. I. I.

rationis imperio moueri, & determinari ad operandum. Nihilominus dicendum est, cogitativam, seu sensum internum hominis nullum habere habitum distinctum ab specie, quia indifferentia, quam habet deriuatam à voluntate, non sufficit, vt respectu illius habitus contrahatur. Quod constabit ex dicendis §. sequenti, vbi probabo intellectum non habere habitum distinctum ab speciebus, qui non immediatius participat hanc indifferentiam à voluntate, quam cogitativa, seu internus sensus.

§. II.

De habitibus intellectus.

10 **P** Soar sect. 4. n. 3. docet cum Caietano, Capreolo, Socratico, & aliis Thomistis: in intellectu dari habitus distinctos ab speciebus. Magis placet opposita sententia, negans habitus distinctos ab speciebus existentes in intellectu. Quam defendunt Hurtad. disp. 16. sect. 2. & Arriaga disp. 9. sect. 1. subsect. 1. & alij ex antiquis apud Soar supra. Hæc sententia probatur ex fundamento facto §. præcedenti. Intellectus est potentia necessaria: ergo non indiget habitu, vt inclinetur in proprios actus, quam rationem iam explico, & expendo.

11 Intellectus, posita specie sufficiente ad apprehensionem obiecti, necessariò illud apprehendit absque vlla indifferentia, sicut potentia visiva, posita specie, necessariò videt obiectum: ergo in ordine ad apprehensiones non indiget intellectus habitibus, quod concedunt auctores oppositæ sententiæ, qui illos tantum pro aliis operationibus contrahunt, ad quas adhuc non esse necessarios, sic proba. Obiectum vel apprehenditur euidenter vt verum, vel tantum probabiliter: si euidenter vt verum, non potest non intellectus illi assentiri. Si probabiliter, tota indifferentia intellectus ad assentiendum, vel non assentiendum determinatur à voluntate: ergo intellectus non indiget habitu vt se determinet. Quod sic explico. Proposito obiecto vt probabili intellectu, non potest intellectus sine imperio voluntatis assentiri quantumvis aliis habitibus instruat, & ideo ad actus fidei, quorum obiecta non representantur euidenter vt vera, requiritur prius affectus voluntatis; deinde, posito imperio voluntatis intellectus non potest non assentiri obiecto proposito, vt probabiliter: ergo tota determinatio intellectus respectu obiectorum, ad quorum assensum est indifferens, est penes imperium voluntatis: ergo ille non indiget habitu, vt se determinet, quia semper operatur, vel omnino necessariò, si obiectum proponitur euidenter vt verum, vel determinatus à voluntate, quando obiectum vt probabile representatur. Obiectum, vt probabile appello, quod representatur motuuo sufficienti, vt versetur assensus circa illud, siue hoc sit releuatio humana hominis fide digni, siue diuina. Idem, quod dixi de obiecto representato, vt toto respectu assensus, assero de obiecto representato, vt falso respectu dissensus. Eadem doctrina intelligenda est de assensu primorum principiorum probabilium, & euidentium per apprehensionem, quæ probabiliter, & euidenter proponuntur, & de assensu discursiuo conclusionis euidenti, & probabiliter per præmissas probabiles, vel euidentes.

12 Obicit Soar. Obiectum aliquando non sufficienter determinat intellectum ad actus: ergo pro his actibus indiget habitibus. Nego consequentiam. Quia intellectus in his actibus non determinatur à se sed à voluntate, & ita non indiget determinatio proprio, sed sufficit illi imperium voluntatis, vt determinetur.

13 Obicit. 2. Habitibus quidam dicuntur practici, alij speculativi, alij virtutes, alij facultates, sed hæ denominationes non possunt conuenire speciebus: ergo dantur alij habitus, ab speciebus distincti, quibus hæ denominationes conueniant. Nego minorem. Species enim, quæ inclinant in actum practicum, practica dicuntur, & speculatiua, quæ inclinant in actum speculatiuum, similiter quæ inclinant ad actus scientiæ dicuntur habitus scientifici, & quæ ad prudentiæ actus, habitus prudentiæ dicuntur.

14 Obicit. 3. Habitibus producantur ab actibus: sed species non producantur ab actibus: ergo species distinguuntur ab habitibus. Nego minorem. Quia actus intellectus relinquunt suam memoriam, & speciem representatiuam, tum ipsorum actuum, tum obiectorum representatorum per actus, vnde quod magis repetuntur actus circa idem obiectum,

R 2 eo

eo plures, & intensiores species obiecti sunt in intellectu, & facilius percipitur, quia specierum intensio maximopere conducit, ad cognitionem facilius eliciendam.

- 14 Ultimo noto, intellectum non solum faciliorem reddi per repetitionem actuum, ad alios similes eliciendos; sed etiam per multitudinem cognitionum, seu specierum diuersorum obiectorum, etiam reddi aptiorem ad cognoscenda alia obiecta, distincta ab his, quorum species habet. Ratio est. Quia, cum intellectus inferat vnum ex alio, quo plura principia habet, eo plures conclusiones potest inferre ex illis, & ideo homines docti circa varia obiecta facile circa quodcumque aliud, denuo propositum discunt. Quia iuuantur variis notitiis, tum propter connexionem obiectorum, tum propter paritatem, & proportionem eandem in diuersis obiectis illarum ad sua principia.

PUNCTUM III.

An dentur habitus in voluntate.

- 1 Tenet communis sententia dari habitus acquisitos in voluntate, distinctos ab speciebus, & cognitionibus, proponentibus obiectum. Lego apud Arriag. disp. 9. sect. 3. sub. l. n. 43. duos, vel tres recentiores a voluntate habitus relegasse, docuisseque: facilitatem voluntatis ad suos actus consistere in cognitione intensa bonitatis obiecti. Et P. Lugo de incar. disp. 16. sect. 7. n. 119. ait insinuasse in libris de anima: habitus acquisitos potentie voluntatis consistere in recta ordinatione specierum, & experientia actuum praeteriorum, & emolumentum subsequenti ex illis. Quod postea testatur: aliquos recentiores docuisse, & ipse aperte defendit loco citato. In eandem sententiam conspirant, nonnulli recentiores.

§. I.

Fundamentum recentiorum pro sententia negante habitus voluntatis distinctos a cognitione obiecti, refellitur.

- 2 Fundamentum, quod ex recentioribus refert Arriaga, ad relegandos habitus, distinctos ab speciebus, & cognitione obiecti, nullius est ponderis. Illius rationes breuiter refello.
- 3 Arguunt primo. Actus supernaturales non producant habitus acquisitos; ergo neque naturales. Antecedens huius argumenti est valde dubium, & multi illius oppositum ex opposito consequentis inferunt, arguentes: actus naturales producant habitus acquisitos; ergo & supernaturales. Cur autem naturales actus producant habitus naturales, & supernaturales non illos supernaturales producant, dicam Punct. 7. Neque ratione formae argumentum vim habet. Haec enim est inepta consequentia: Homo potest producere alium hominem; ergo lignum potest aliud lignum producere. Ex his infero: hoc argumentum nullam vim habere pro recentiorum sententia; potest tamen efficax esse ad hominem desumptum contra eos, qui nouam facilitatem concedunt ad actus supernaturales sine nouo habitu. Qua ratione illud postea expendam.
- 4 Arguunt secundo recentiores: Voluntas nequit ferri in incognitum; sed si daretur habitus, ferretur in incognitum secundum illum excessum inclinationis prouenientis ab habitu; ergo non dantur tales habitus. Hoc argumentum potest retorqueri in recentiores, constituentes facilitatem, & inclinationem ad obiectum in ipsa cognitione; Quia si cuti voluntas non cognosceret habitum inclinantem, si daretur, ita non semper cognosceret cognitionem, qua in obiectum propenderet. Quod si aliquando illam cognoscat, haec cognitio impertinens est ad amorem obiecti, quia ad hunc tantum trahit cognitio bonitatis obiecti; non vero cognitio reflexa cognitionis, qua obiectum cognoscitur; ergo eadem ratione diceretur obiectum ferri in obiectum incognitum secundum rationem propensionis, quam habet in illud, siue propensio a cognitione, siue ab habitu alio procedat; ideoque in omnium sententia hoc argumentum soluendum est. Quod facile praesto. Respondeo: Ad amorem obiecti requiri cognitionem, tendentem in ipsum obiectum, & in illius bonitatem; non vero in propensionem, quam voluntas habet ad obiectum, ac proinde eo ipso quod

voluntas feratur in obiectum, bonitas illi propensa est per cognitionem, fertur in obiectum cognitum per amorem illius; quia amor non tendit in propensionem, sed in obiectum, quod amat, & cognitione proponitur, ut bonum.

Arguunt tertio: Facilitas, quam habet voluntas, ad amandum aliquod obiectum, non potest prouenire ab habitu; si daretur habitus in voluntate. Antecedens probatur: si facilitas proueniret ab habitu, quotiescumque est habitus, voluntas illam facultatem sentiret, eandemque sentiret ante ipsum actum experiretur; sed sic est, quod voluntas aliquando sentit hanc facilitatem; aliquando non ergo non consistit in habitu, permanente in ipsa voluntate; sed in cognitione, quae aliquando adest, & aliquando abest. Respondeo, illam facilitatem, etiam si ab habitu procederet, posse sentiri aliquando, & aliquando non; aliquando ante ipsum actum, aliquando tantum in instanti, quo est actus. Ratio praesto adest. Voluntas dependet in operari cognitione, ita ut sine hac operari nequeat. Ex quo fit, voluntatem, non habentem cognitionem obiecti, non inclinari ad illud, donec illam habeat, & potens fit sentire illud: Sicuti physica praedeterminatio, quae non solum inclinatur, sed determinat voluntatem carentem cognitione. Illius enim formalis effectus est determinare voluntatem ad actum, quem potest elicere; sic effectus formalis habitus est inclinare voluntatem ad actum, ad quem alias supponitur potens. Ex hoc fit voluntatem aliquando sentire inclinationem ad actum ante ipsum actum, aliquando tantum in ipso instanti in quo exercetur, quia aliquando cognitio obiecti tempore praecedit; aliquando vero in eadem mensura temporis coexistunt.

Arguunt quarto: Habitibus superadditi non sunt necessarij, ut voluntas facile prosequatur obiectum; ergo non sunt dandi habitus in voluntate. Antecedens exigebat ad sui probationem explanationem modi, quo voluntas, antea difficilis ad obiectum amandum sine nouo habitu facili constituebatur. Quam si recentiores exhiberem, illorum argumentum efficax esset; dum tamen ab illis non praestatur, non possumus ipsorum rationi acquiescere.

Ultimo, si horum recentiorum sententia apud ipsos maiorem explanationem non habet, quam ex ipsis refert Arriaga, facile reicitur; quia potest quis valde intempestive, atque viuacem cogitationem habere de aliquo obiecto, & non habere inclinationem, & facilitatem ad illud amore prosequendum; ergo facilitas, & inclinatio non consistit in cognitione intensa, atque viuaci bonitatis, seu delectabilitatis obiecti. Antecedens patet in homine timorata conscientiae, qui vehementi cogitatione representante delectabilitatem obiecti pulsatur; & nihilominus magnam sentit difficultatem in illius prosecutione, ne gratiam perdat, seque aeternae poenae periculo exponat. Dedumque grauitur offendant.

§. II.

Explicatur modus, quo posset defendi non distinctio habitus voluntatis a cognitione obiecti, & specietum.

Placet modum quemdam exponere, quo existimo haud difficile posse defendi, non dari habitus voluntatis inherentes, sed facilitatem illius totam ad actus intellectus, & illius species reducendam esse. Quod sic explicet: Voluntas constituitur potens amare obiectum per cognitionem, qua illi representatur ut bonum, & per negationem impedimenti ad talem actum, & praedestinationis ad oppositum independentem a voluntate; quia, si potentia sit impedita, quantumuis obiectum proponatur ut bonum, non poterit illud amare; quae cognitio est attractiua voluntatis ad amorem talis obiecti, & eo magis attrahit, quo obiectum apparet magis bonum, hoc autem, quod est apparere magis bonum aliquando se tenet ex parte obiecti, quia maior bonitas representatur in obiecto, & maior convenientia illius in ordine ad subiectum, aliquando ex parte actus, quia eadem bonitas, & eadem convenientia obiectiuius viuacius apparet per cognitionem magis efficacem viuaciori modo voluntatem allicientem.

Voluntas iam constituta potens amare obiectum modo supra explicato, constituitur potens, illud non amare, per aliam cognitionem, ex feretardantem ab amore talis obiecti, vel inclinantem voluntatem in actum oppositum ad talem amorem; quae cognitio similiter constituit voluntatem potentem